

บทที่ ๓
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย

กฎหมายพระสงฆ์ไทย

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้โปรดเกล้าฯ ให้ตรากฎหมายคณะสงฆ์ที่เรียกว่า กฎพระสงฆ์ ขึ้นในระหว่าง ปี พ.ศ. ๒๓๒๕ - ๒๓๔๔ รวม ๑๐ ฉบับ ดังที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายตราสามดวง แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ นับเป็นกฎหมายคณะสงฆ์ชุดแรก ที่ปรากฏหลักฐานอยู่ถึงปัจจุบัน

ในการตรากฎหมายคณะสงฆ์โดยส่วนรวม ทรงมีพระราชประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์และสามเณร ประพฤติปฏิบัติตนเคร่งครัดในพระธรรมวินัย ให้พระราชอาณา เจ้าอธิการ และเจ้าหน้าที่สังฆการี ทำการกำกับดูแลและลงโทษผู้ที่ประพฤติผิดพระธรรมวินัย ตามสมควรแก่โทษหนักเบา ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้ รวมทั้งที่ทรงตราไว้ในกฎหมายพระสงฆ์นี้ด้วย นอกจากนี้ ในแต่ละฉบับจะทรงปรารภเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะกรณี ๆ ไป อันเป็นสาเหตุให้ต้องตรากฎหมายฉบับนั้น ๆ ขึ้นมา

การที่มีกฎหมายพระสงฆ์ขึ้นมา นี้ สะท้อนให้เห็นเหตุการณ์ในครั้งนั้น โดยเริ่มจากการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่สอง เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๑๐ เกิดสภาพบ้านแตกสาแหรกขาด ประชาชนพลเมืองเกิดความระส่ำระสายไปทั่ว ภิกษุสามเณรเป็นจำนวนมาก ประพฤติปฏิบัติย่อหย่อนในพระธรรมวินัย บรรดาพระราชอาณา พระอุปัชฌาย์อาจารย์ และเจ้าอาวาสปล่อยปละละเลย ไม่ปฏิบัติตามภาระหน้าที่ การคณะสงฆ์จึงตกอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม ไม่เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาของประชาชนเช่นที่เคยเป็นมาในสมัยก่อน พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ ในฐานะที่เป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก จึงทรงเร่งรีบฟื้นฟูสถานภาพของพระพุทธศาสนาไปพร้อม ๆ กันกับที่ทรงเร่งรีบฟื้นฟูสถานภาพของบ้านเมือง ให้พ้นจากจุดวิกฤติโดยเร็วที่สุด

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และ พ.ศ. ๒๕๓๕ (ฉบับที่ ๒)

กฎหมายพระสงฆ์ของไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสงฆ์ ได้แก่ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์(ปัจจุบัน) การปกครองคณะสงฆ์ไทย กฎหมายคณะสงฆ์ไทย ฉบับ

ปัจจุบันว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

ฉบับปัจจุบันเรียงตามลำดับมาตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๕ กฎมหาเถรสมาคม ตามที่ได้ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ นั้น อาศัยเหตุผลพอสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้ใช้บังคับเป็นเวลานานแล้ว บทบัญญัติบางมาตราไม่ชัดเจน ไม่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันและในบางกรณีมิได้บัญญัติไว้ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ จึงเป็นการสมควรที่จะต้องมี การปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้เหมาะสมต่อไป โดยเพิ่มเติมบทนิยามเพื่อให้ได้ความชัดเจนและสะดวกในการตีความ ปรับปรุงบทบัญญัติว่าด้วยการสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชให้มีเพียงพระองค์เดียว เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาขัดแย้งในวงการคณะสงฆ์กำหนดขั้นตอนการแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช กำหนดอำนาจหน้าที่และการปฏิบัติหน้าที่ของมหาเถรสมาคมให้ชัดเจนกำหนดให้มีเจ้าคณะใหญ่เพื่อทำหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์ เป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของมหาเถรสมาคม ปรับปรุงบทบัญญัติว่าด้วยการสละสมณเพศของพระภิกษุ พร้อมทั้งกำหนดให้พระภิกษุผู้ต้องคำวินิจฉัยให้สละสมณเพศนั้น ต้องสึกภายในสามวัน นับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยนั้น เพิ่มเติมบทบัญญัติให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล และให้เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนวัดเนื่องจากได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒ มีผลให้วัดไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงต้องบัญญัติให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายนี้ เพื่อประโยชน์ในการปกครองดูแลรักษาศาสนสมบัติของวัด เพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยการดูแลรักษาศาสนสมบัติของวัดร้าง ซึ่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มิได้บัญญัติไว้ ปรับปรุงบทบัญญัติว่าด้วยการโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์และที่ศาสนสมบัติกลางให้แก่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ เมื่อมหาเถรสมาคมไม่ขัดข้อง และได้รับคำผัดกรรมแล้วให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกาเพื่อให้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น และได้บัญญัติเพิ่มเติม ห้ามมิให้ผู้ใดยกอายุความขึ้นต่อสู้ที่ศาสนสมบัติกลาง พร้อมทั้งกำหนดให้เป็นทรัพย์สินซึ่งไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี เพื่อเป็นการคุ้มครองที่ศาสนสมบัติกลางอันเป็นทรัพย์สินของพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมบทกำหนดโทษผู้ที่หมิ่นประมาท ดูหมิ่นหรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายต่อสมเด็จพระสังฆราชเนื่องจากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มิได้บัญญัติไว้ อีกทั้งปรับปรุงบทกำหนดโทษให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่ประกาศใช้นี้ เป็นปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันให้เหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น

มิใช่เป็นการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติขึ้นใหม่หรือ เปลี่ยนแปลงโครงสร้างใหม่แต่ประการใด ค เพียงแต่เป็นการแก้ไข เพิ่มเติมให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันและเพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ โดยเป็นการแก้ไขพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ จำนวน ๑๖ มาตรา และเพิ่มเติม จำนวน ๕ มาตรา ดังนี้

๑. เพิ่มเติมมาตรา ๕ ทวิ และมาตรา ๕ ตริ เพื่อกำหนดบทนิยามให้ได้ความชัดเจนสะดวก ในการตีความเนื่องจากพระราชบัญญัติจากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มิได้กำหนดบทนิยามไว้และเพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยการแต่งตั้งและถอดถอนสมณศักดิ์ของพระภิกษุ

๒. แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗ มาตรา ๘ และมาตรา ๑๐ เพื่อปรับปรุงบทบัญญัติว่าด้วยการ สถาปนาสมเด็จพระสังฆราชให้มีได้เพียงพระองค์เดียว กำหนดขั้นตอนการสถาปนาสมเด็จ พระสังฆราชและการแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช

๓. แก้ไขมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๖ ๑๗ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๒๐ และเพิ่มเติมมาตรา ๑๕ ทวิ มาตรา ๑๕ ตริ และมาตรา ๑๕ จัตวา เพื่อปรับปรุงบทบัญญัติว่าด้วยอำนาจหน้าที่และการปฏิบัติ หน้าที่ของมหาเถรสมาคม กรรมการมหาเถรสมาคม คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการมหาเถร สมาคมเพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๔. เพิ่มเติมมาตรา ๒๐ ทวิ เพื่อปรับปรุงบทบัญญัติโดยกำหนดให้มีเจ้าคณะใหญ่ทำหน้าที่ ในการปกครองคณะสงฆ์

๕. แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๗ เพื่อปรับปรุงบทบัญญัติว่าด้วยการสละสมณเพศของพระภิกษุ ให้เหมาะสม

๖. แก้ไขมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๕ และเพิ่มเติมมาตรา ๓๒ ทวิ ค เพื่อปรับปรุง บทบัญญัติว่าด้วยวัด การดูแลรักษาวัด ทรัพย์สินของวัด วัดร้าง และศาสนสมบัติกลางให้เหมาะสม

๗. แก้ไขมาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๔ และเพิ่มเติมมาตรา ๔๔ ทวิ และมาตรา ๔๔ ตริ เพื่อปรับปรุงบทกำหนดโทษให้เหมาะสม

๘. แก้ไขมาตรา ๔๖ เกี่ยวกับคณะสงฆ์อื่นให้ชัดเจน

นอกจากนี้ยังมีกฎหมายมหาเถรสมาคมอีกหลายฉบับที่เกี่ยวกับการศึกษาคณะสงฆ์ แต่การศึกษา สงฆ์นั้นจะแยกออกจากการปกครองคณะสงฆ์ไม่ได้ ดังนั้นกฎหมายใดกำหนดขึ้นเพื่อปกครอง คณะสงฆ์ ก็หมายถึงกฎหมายนั้นก็เป็นกฎหมายเกี่ยวข้องกับการศึกษาสงฆ์ด้วยเช่นกัน อาทิ กฎ มหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๕ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ๑ กฎมหาเถร สมาคมฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ๑ เป็นต้น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นกฎหมายปฏิรูปการศึกษาของชาติในยุคโลกาภิวัตน์ การจัดการศึกษาโดยสถาบันศาสนาได้กำหนดไว้ในมาตรา ๑๒, ๑๘ และมาตรา ๑๕ และให้รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รักษาระเบียบนี้ ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งออกตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติตามมาตราดังกล่าวข้างต้น โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๒ ตอนที่ ๕๔ ก ลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๘ มีรายละเอียดดังนี้

กฎกระทรวง ว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๔๘ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการ เกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในกฎกระทรวงนี้

“โรงเรียน” หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

“สำนักศาสนศึกษา” หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมหรือพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามที่มหาเถรสมาคมประกาศกำหนด

“สำนักเรียน” หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมหรือพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ซึ่งเป็นสำนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานครและสำนักเรียนคณะจังหวัด ตามที่มหาเถรสมาคมประกาศกำหนด

ข้อ ๒ ให้สถาบันพระพุทธศาสนามีสิทธิจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่พระภิกษุและสามเณร ในโรงเรียน สำนักศาสนศึกษา และสำนักเรียน

การจัดตั้ง ยุบ รวม เลิกและการดำเนินการของโรงเรียน สำนักศาสนศึกษา หรือสำนักเรียน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่มหาเถรสมาคมประกาศกำหนด

ข้อ ๓ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบันพระพุทธศาสนา แบ่งเป็นระดับ ดังต่อไปนี้

(๑) การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา

ตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

(๒) การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีที่ได้จัดให้แก่พระภิกษุและสามเณร ซึ่งมีพื้นความรู้ไม่ต่ำกว่าระดับประถมศึกษาปีที่หกหรือเทียบเท่า และได้ศึกษาวิชาสามัญเพิ่มเติมตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดโดยคำแนะนำของมหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่แบ่งเป็นระดับ ดังต่อไปนี้

(ก) การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

(ข) การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ชั้นเปรียญธรรม ๓ ประโยค เป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ข้อ ๔ ให้โรงเรียน สำนักศาสนศึกษา และสำนักเรียน ได้รับการสนับสนุนในด้านวิชาการ และเงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษา

ข้อ ๕ ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่โรงเรียน สำนักศาสนศึกษา หรือสำนักเรียนตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ ส่งเสริม สนับสนุน และให้ข้อเสนอแนะการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกธรรม และพระปริยัติธรรม แผนกบาลี

ข้อ ๖ ให้มีคณะกรรมการโรงเรียน คณะกรรมการสำนักศาสนศึกษา และคณะกรรมการสำนักเรียน ทำหน้าที่กำกับดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียน สำนักศาสนศึกษา และสำนักเรียน แล้วแต่กรณี ให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและมหาเถรสมาคม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนระบบการประกันคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๘ ลงนามโดย อติชัย โพธารามิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.๒๕๔๖ เป็นระเบียบที่ปรับมาจากระเบียบของกรมการศาสนา ซึ่งเดิมเมื่อยังไม่ได้ปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติรวมอยู่กับกรมการศาสนา เมื่อมีการปฏิรูประบบราชการแผ่นดินสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแยกมาเป็นทบวงอีกต่างหาก จึงต้องทำระเบียบออกมารองรับการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

ด้วยมีการตราพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕

มาตรา ๔๕

กำหนดให้มีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติขึ้น และพระราชกฤษฎีกา โอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๕๕ กำหนดให้โอนบรรดากิจการ อำนาจหน้าที่ของกรมการศาสนาบางส่วน มาเป็นของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พ.ศ.๒๕๔๖”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งอื่นใด ในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้ “โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา” หมายถึง โรงเรียนที่วัดจัดตั้งขึ้น เพื่อให้การศึกษาแก่ผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

“ผู้รับใบอนุญาต” หมายถึง เจ้าอาวาสวัดที่ขอจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

“วัด” หมายถึง วัดในพระพุทธศาสนา

“ผู้จัดการ” หมายถึง เจ้าอาวาสวัดที่รับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาหรือพระภิกษุที่เจ้าอาวาสมอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษร

“ครูใหญ่, อาจารย์ใหญ่, ผู้อำนวยการ” หมายถึง พระภิกษุผู้หน้าที่หัวหน้าสถานศึกษา

“ครู” หมายถึง บุคลากรวิชาชีพผู้ทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ และให้รวมถึงพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

“บุคลากรทางการศึกษา” หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา รวมทั้งผู้สนับสนุนการศึกษาซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การนิเทศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

“นักเรียน” หมายถึง ภิกษุสามเณรหรือผู้ที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ในหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

“กลุ่มโรงเรียน” หมายถึง กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

ข้อ ๕ ให้มีคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นประธานกรรมการ รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นรองประธานกรรมการ ผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง ผู้แทนแม่กองบาลีสนามหลวง ผู้แทนมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ผู้แทนมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผู้แทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผู้แทนกรมวิชาการ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และผู้แทนกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวนไม่เกิน ๕ รูป/คน เป็นกรรมการ ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนาศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการกรรมการที่เป็นผู้แทนกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามวรรคหนึ่งและมาจากการคัดเลือกของผู้แทนกลุ่มโรงเรียนกรรมการครวละ ๔ ปี กรรมการดังกล่าวอาจได้รับการคัดเลือกอีกได้ไม่องค์ประชุม

ข้อ ๖ การประชุมของคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในที่ประชุม ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการผู้หนึ่งเป็นประธานในที่ประชุมถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุม ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานไม่มาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุม ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการผู้หนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการผู้หนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ ๗ คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
- (๒) กำหนดมาตรฐานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
- (๓) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดตั้ง ขยาย หรือยุบเลิกโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

(๔) กำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุนให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

(๕) กำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และอัตรากรุและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

(๖) ควบคุมดูแล จัดการศึกษาให้มีการศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นหลัก และป้องกันมิให้มีการเปลี่ยนแปลงพระธรรมวินัยให้ผิดไปจากหลักธรรมวินัยในพระไตรปิฎก

(๗) ให้คำแนะนำส่งเสริมการจัดการศึกษา

(๘) พิจารณาวินิจฉัยคำร้องทุกข์ของผู้รับใบอนุญาต ,ผู้จัดการ,ครูใหญ่,อาจารย์ใหญ่, ผู้อำนวยการ,ผู้ช่วยครูใหญ่,ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่,ผู้ช่วยผู้อำนวยการ, ครู และบุคลากรทางการศึกษา

(๙) ตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติ แผนกสามัญศึกษาตลอดจนหลักฐาน เอกสารต่าง ๆ ทุกประเภท ถ้าปรากฏมีความบกพร่องให้พิจารณาเสนอสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อขอความเห็นชอบจากประธานสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีอำนาจสั่งยุบเลิกโรงเรียนได้

(๑๐) วินิจฉัย ชี้ขาด ปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติตามระเบียบนี้

(๑๑) ออกระเบียบ คำสั่ง ประกาศเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

(๑๒) แต่งตั้งคณะกรรมการและประธานกลุ่มโรงเรียนให้ปฏิบัติหน้าที่ตามคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามอบหมาย

ข้อ ๘ ให้กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ข้อ ๙ วัดที่จะขออนุญาตจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดทำแผนงานในการบริหารจัดการ ให้รายงานขอรับความเห็นชอบจากเจ้าคณะผู้ปกครองตามลำดับชั้นจนถึงเจ้าคณะจังหวัด และให้เสนอรายงานขอจัดตั้งไปยังสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณาเห็นสมควรแล้วให้เสนอขอความเห็นชอบจากประธานสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้ว ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้ออกใบอนุญาต

ข้อ ๑๐ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต้องจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติแผนกสามัญศึกษา โดยมีนักเรียนไม่น้อยกว่า ๔๐ รูป/คน นักเรียนที่จะเข้าเรียนต้องสำเร็จการศึกษาในระดับ

ที่ต่ำกว่าระดับที่เรียน คือ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ต้องสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่า ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต้องสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า

การเปิดปิดภาคเรียนให้เป็นไปตามกำหนดวันเปิดภาคเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ

ข้อ ๑๑ การรวบรวมข้อมูลและสถิติทางการศึกษาประจำปีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้เสนอตามแบบที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด

ข้อ ๑๒ ให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่ได้รับใบอนุญาตแล้วเป็นสถานศึกษาจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยมีครูใหญ่, อาจารย์ใหญ่, หรือผู้อำนวยการรูปหนึ่งเป็นหัวหน้าสถานศึกษา และรับผิดชอบในการบริหารงานการศึกษาของโรงเรียน ให้มีผู้ช่วยครูใหญ่, ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่, หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการรับผิดชอบงานตามที่ครูใหญ่, อาจารย์ใหญ่, หรือผู้อำนวยการ มอบหมาย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากำหนดให้ผู้บริหาร และผู้ช่วยผู้บริหารทำหน้าที่สอนด้วย สัปดาห์ละไม่น้อยกว่า ๕ ชั่วโมง

ข้อ ๑๓ การกำหนดตำแหน่งผู้บริหารและอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากำหนด

ข้อ ๑๔ การแต่งตั้งผู้จัดการ, ครูใหญ่, อาจารย์ใหญ่, ผู้อำนวยการ, ผู้ช่วยครูใหญ่, ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่, ผู้ช่วยผู้อำนวยการ, ครู, และบุคลากรทางการศึกษา

ในส่วนกลาง ให้ผู้รับใบอนุญาตพิจารณาเสนอสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแต่งตั้ง

ในส่วนภูมิภาค ให้ผู้รับใบอนุญาตพิจารณาเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งแล้วรายงานให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทราบ

ข้อ ๑๕ คุณสมบัติของผู้จัดการ, ครูใหญ่, อาจารย์ใหญ่, ผู้อำนวยการ, ผู้ช่วยครูใหญ่, ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่, ผู้ช่วยผู้อำนวยการ, ครู, บุคลากรทางการศึกษา, และนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีดังนี้

(๑) ผู้จัดการ มีพรรษาพื้น ๕

(๒) ครูใหญ่, อาจารย์ใหญ่, ผู้อำนวยการ, ต้องเป็นเปรียญธรรมไม่น้อยกว่า

๓ ประโยค หรือพุทธศาสตรบัณฑิต หรือ ศาสนศาสตรบัณฑิต หรือปริญญาตรีทางการศึกษาหรือสาขาอื่น แต่ต้องมีวิชาชีพครู มีพรรษาพื้น ๕ อายุไม่เกิน ๖๐ ปี

(๓) ผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ต้องมีวุฒิปริญญาธรรมไม่น้อยกว่า ๓ ประโยค หรือสาขาอื่น แต่ต้องมีวิชาชีพครู จะเป็นพระภิกษุหรือคฤหัสถ์ มีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปี และไม่เกิน ๖๐ ปี

(๔) ครู จะเป็นพระภิกษุ หรือคฤหัสถ์ก็ได้ มีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปี และไม่เกิน ๖๐ ปี

ครูสอนวิชาภาษาบาลีสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จะต้องมีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือสาขาอื่น แต่ต้องมีวิชาชีพครู และต้องเป็นเปรียญธรรม ๓ ประโยคขึ้นไป

ครูสอนวิชาธรรมวินัยและศาสนปฏิบัติสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จะต้องมีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี แต่ต้องมีวิชาชีพครูและจบนักธรรมชั้นเอก ครูสอนวิชาสามัญ สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาต้องมีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือสาขาอื่น แต่ต้องมีวิชาครู หรือใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูด้วย

(๕) บุคลากรทางการศึกษาอื่นของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จะต้องมีวุฒิไม่ต่ำกว่าอนุปริญญา

ข้อ ๑๖ ในกรณีตำแหน่งผู้จัดการ,ครูใหญ่,อาจารย์ใหญ่,หรือผู้อำนวยการว่างลง ไม่สามารถแต่งตั้งในเวลาอันสมควรได้ให้แต่งตั้งผู้รักษาการปฏิบัติหน้าที่ไปก่อน โดยให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งผู้รักษาการตำแหน่งผู้จัดการ,ครูใหญ่,อาจารย์ใหญ่,ผู้อำนวยการ, ในส่วนกลางให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในส่วนภูมิภาคให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้แต่งตั้ง

(๒) การร้องขอให้แต่งตั้งผู้รักษาการตำแหน่งผู้จัดการ,ครูใหญ่,อาจารย์ใหญ่,หรือผู้อำนวยการ,ให้เจ้าอาวาสหรือผู้รักษาการเจ้าอาวาส เป็นผู้ร้องขอ

(๓) กรณีตำแหน่ง ผู้จัดการโรงเรียนว่างให้เจ้าอาวาสเป็นผู้รักษาการ ถ้าไม่มีเจ้าอาวาส หรือเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ผู้รักษาการเจ้าอาวาส เป็นผู้รักษาการ

(๔) กรณีตำแหน่งครูใหญ่,อาจารย์ใหญ่,ผู้อำนวยการว่างลง ให้เจ้าอาวาสหรือผู้รักษาการเจ้าอาวาสเสนอขอแต่งตั้งครูใหญ่,อาจารย์,ผู้อำนวยการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ของโรงเรียนหนึ่งตามที่เห็นสมควร หรือให้ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษาที่โรงเรียนตั้งอยู่เป็นผู้รักษาการอีกตำแหน่งหนึ่ง จนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวแล้ว แต่ต้องไม่เกิน ๖ เดือน นับตั้งแต่ตำแหน่งว่างลง แต่อาจขยายเวลาได้อีกไม่เกินวันเปิดภาคเรียนของปีการศึกษาถัดไป และหากพ้นเวลาที่กำหนดนี้ตำแหน่งครูใหญ่,อาจารย์

ใหญ่, ผู้อำนวยการยังว่างอยู่ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี พิจารณาสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งเพื่อแต่งตั้งต่อไป

ข้อ ๑๗ เงินเดือนหรือค่าตอบแทนผู้จัดการ,ครูใหญ่,อาจารย์ใหญ่,ผู้อำนวยการ,ผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่,ผู้ช่วยผู้อำนวยการ,ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้เป็นไปตามประกาศของคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ข้อ ๑๘ ให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดให้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๔๓ โดยอนุโลม

ข้อ ๑๙ ให้มีกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อควบคุมดูแลการบริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยให้เป็นไปตามระเบียบที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด

ข้อ ๒๐ การดำเนินการวินัยแก่บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากำหนด

ข้อ ๒๑ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ให้การอุดหนุนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากำหนด

ข้อ ๒๒ ให้ผู้อนุญาตมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนตามข้อ ๙ ได้ เมื่อปรากฏว่า

(๑) ผู้รับใบอนุญาตฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบทำให้เกิดผลเสียหาย
(๒) ผู้รับใบอนุญาตฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อนุญาต ซึ่งสั่งตามระเบียบ และทำให้เกิดผลเสียหายอย่างร้ายแรง

(๓) ผู้รับใบอนุญาต ไม่ควบคุมดูแลโรงเรียนหรือละเลยให้โรงเรียนดำเนินการโดยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างร้ายแรง

ข้อ ๒๓ ทรัพย์สินที่เป็นสังฆาริมทรัพย์ที่กรมการศาสนาและหรือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดซื้อให้และลงทะเบียนเป็นทรัพย์สินของโรงเรียนที่ถูกเพิกถอน หรือที่ได้รับอนุญาตให้หยุดกิจการ ในส่วนการให้เจ้าอาวาสวัดที่รับใบอนุญาตนำส่งสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และในส่วนภูมิภาค ให้เจ้าอาวาสวัดที่รับใบอนุญาตนำส่งกลุ่มโรงเรียน พร้อมบัญชี

ทรัพย์สินภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันรับทราบคำสั่งให้หยุดกิจการ

ข้อ ๒๔ ให้ถือว่าโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่มีอยู่ก่อนระเบียบนี้ใช้บังคับ เป็นโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามระเบียบนี้

ข้อ ๒๕ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ รักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๔๖ ลงนามโดย นายสุทธิวงศ์ ดันตยาพิศาล
สุทธิ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์

มหาวิทยาลัย สงฆ์ไทยในปัจจุบันมี ๒ แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กว่าจะได้มีกฎหมายรองรับก็ใช้เวลานานพอสมควร แต่ใน
ที่นี้จะได้ยกตัวอย่างเฉพาะมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยไว้โดยสังเขปดังนี้

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีพระราชบัญญัติหลายฉบับ ซึ่ง
มีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ได้ทรงสถาปนามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยขึ้น โดยให้ย้ายการสอนพระปริยัติธรรมจากศาลาออก
พระปริยัติธรรม ภายในวันพระศรีรัตนศาสดาราม ไปตั้งที่วัดมหาธาตุ เพื่อเป็นที่เล่าเรียนของ
พระสงฆ์มหานิกายและคฤหัสถ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๐ และโปรดให้เรียกว่า มหาธาตุวิทยาลัย

มหาธาตุวิทยาลัย ได้เปิดทำการสอนเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๒
ต่อมา พระยาภาสกรวงศ์ เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ได้ร่างพระราชบัญญัติฉบับแรกของมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรียกว่าร่างพระราชบัญญัติมหาธาตุวิทยาลัย ร.ศ.๑๑ (พ.ศ.๒๔๓๔) ขึ้น
ทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อทรงนำเข้าปรึกษาในที่ประชุม
เสนาบดี ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังไม่ได้ลงพระปรมาภิไธย จึงถือว่ายังมีได้เป็นพระราชบัญญัติที่
มีผลบังคับใช้แต่อย่างใด

ประเด็นที่น่าสนใจในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ซึ่งมี ๒๔ มาตราอยู่ที่มาตรา ๑ ที่
กำหนดให้วิทยาลัยแห่งนี้เป็นสถานศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ดังนี้

" มาตรา ๑ มหาธาตุวิทยาลัยนี้ให้ตั้งขึ้น โดยราชูปถัมภ์ภักบำรุงพระบรมพุทธศาสนา เป็นที่สั่ง

สอนพระบาลีคัมภีร์พระไตรปิฎก พุทธพจนานายิต แก่ภิกษุสามเณรฝ่ายคณะมหานิกายและคฤหัสถ์ ตามแต่มีความศรัทธาจะศึกษาสืบเสาะข้อวัตรปฏิบัติพุทธพจนานายิต ซึ่งจะได้เป็นคณาจารย์สืบไป "

ต่อมา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดให้คิดแบบสร้างถาวรวัตถุ เรียกว่า สังฆเสนาสน์ราชวิทยาลัย ขึ้นในวัดมหาธาตุ เพื่อใช้เป็นสถานที่บำเพ็ญพระราชกุศลพระศพ สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรพรรดิ และทรงประสงค์จะอุทิศถวายถาวรวัตถุนี้เป็นสังฆเสนาสน์สำหรับ มหาธาตุวิทยาลัย เพื่อเป็นที่เล่าเรียนพระปริยัติศีลธรรมและวิชาชั้นสูง โดยพระบาทสมเด็จพระจุล จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปทรงวางศิลาก่อพระฤกษ์ เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๔๓๕ และได้พระราชทานเปลี่ยนนามมหาธาตุวิทยาลัยเป็นมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อเป็น การเฉลิมพระเกียรติยศของพระองค์ ตามประกาศพระราชปรารภในการก่อพระฤกษ์สังฆเสนาสน์ ราชวิทยาลัย ร.ศ.๑๑๕ (พ.ศ.๒๔๓๕) ความตอนหนึ่งว่า

" จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งวิทยาลัยที่เล่าเรียนพระไตรปิฎกแลวิชาชั้นสูงขึ้น ๒ สถาน ๆ หนึ่งเป็นที่เล่าเรียนของพระสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย ได้ตั้งไว้ที่วัดบวรนิเวศวิหาร พระ อารามหลวง พระราชทานนามว่า มหามกุฏราชวิทยาลัย...อีกสถานหนึ่งเป็นที่เล่าเรียน ของ พระสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ได้ตั้งไว้ที่วัดมหาธาตุราชวรมหาวิหาร พระอารามหลวงนี้ มีนามว่ามหาธาตุ วิทยาลัย ได้เปิดการเล่าเรียนแต่วันที่ ๘ พฤศจิกายน รัตนโกสินทร์ ศก ๑๐๘ สืบมา แต่สังฆิก เสนาสน์สำหรับมหาธาตุวิทยาลัยนี้ยังไม่เป็นที่สมควรแก่การเล่าเรียน...

เมื่อการบำเพ็ญพระราชกุศลส่วนนั้นเสร็จแล้วจะได้ทรงพระราชอุทิศถวายถาวรวัตถุนี้ เป็นสังฆเสนาสน์สำหรับมหาธาตุวิทยาลัย เพื่อเป็นที่เล่าเรียนพระปริยัติศีลธรรมแลวิชาชั้นสูง สืบไปภายหน้า พระราชทานเปลี่ยนนามใหม่ว่า มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อให้เป็นที่เฉลิม พระเกียรติยศสืบไป..."

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนเดิมในนามมหาธาตุ วิทยาลัยตลอด จนกระทั่งวันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๐ พระมหาเถรานุเถระ ฝ่ายมหานิกายจำนวน ๕๗ รูป มีพระพิมลธรรม (ช้อย ฐานทัตตเถร) เป็นประธานได้ประชุมกัน ณ ตำหนักสมเด็จพระ วัด มหาธาตุฯ ประกาศให้ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดำเนินการจัดการศึกษาในรูปมหาวิทยาลัย ตาม พระราชปณิธาน ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เปิด การศึกษารูปแบบมหาวิทยาลัย ตั้งแต่วันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๐ เป็นต้นมา

ในช่วงการเตรียมการประชุมพระมหาเถรานุเถระ เพื่อประกาศให้มหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัยจัดการศึกษา ในรูปมหาวิทยาลัยนั้น หลวงวิจิตรวาทการ ได้ทำการบันทึกโครงการปรับปรุง มหาธาตุวิทยาลัยหรือมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อประกอบการพิจารณาของที่ประชุม

ในบันทึกดังกล่าวนี้ หลวงวิจิตรวาทการเสนอว่า สถานศึกษาในรูปแบบมหาวิทยาลัยที่วัดมหาธาตุนี้ ถ้าใช้ชื่อมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยนี้จะได้ประโยชน์ที่สำคัญคือมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยตามกฎหมาย หลวงวิจิตรวาทการได้อ้างประกาศพระราชปรารภในการก่อพระฤกษ์สังฆเสนาสน์ราชวิทยาลัย ร.ศ.๑๑๕ (พ.ศ.๒๔๓๕) แล้วสรุปประเด็นไว้ว่า "ชื่อมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นชื่อที่มีอยู่ในประกาศรัชกาลที่ ๕ ซึ่งมีผลเป็นกฎหมาย ถ้าใช้ชื่อนี้ได้ อาจทำให้สำนักเรามีฐานะเป็นมหาวิทยาลัยตามกฎหมายการให้ปริญญาจะเป็นการสมบูรณและทางบ้านเมือง ก็จะต้องรับรองฐานะของมหาวิทยาลัยนี้เท่าเทียมกับมหาวิทยาลัยของบ้านเมืองเอง "

อย่างไรก็ตาม แม้มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจะได้เปิดการศึกษาในรูปแบบมหาวิทยาลัยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๐ เป็นต้นมา ทางบ้านเมืองก็มิได้รับรองสถานภาพให้เป็นมหาวิทยาลัยตามกฎหมาย นั่นคงเป็นเพราะว่าประกาศพระราชปรารภในการก่อพระฤกษ์สังฆเสนาสน์ราชวิทยาลัย ร.ศ. ๑๑๕ (พ.ศ.๒๔๓๕) ที่หลวงวิจิตรวาทการกล่าวถึงนั้นเป็นเพียงประกาศพระราชปรารภในการวางศิลาฤกษ์อาคารของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งไม่อาจถือได้ว่า เป็นพระราชบัญญัติมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพราะเหตุที่มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยไม่มีพระราชบัญญัติรับรองสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยตามกฎหมาย รัฐบาลและคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยจึงได้ดำเนินการต่างกรรมต่างวาระในช่วงเวลากว่า ๔๐ ปีเพื่อให้มีการตราพระราชบัญญัติรับรองสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยให้กับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๒๗

กฎหมายที่ทำให้ มจร. และ มมจ. เติบโตขึ้นอย่างอย่างรวดเร็วคือ พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๒๗ จากที่เคยมีวิชาเขตเพียงหนึ่งแห่งใน พ.ศ. ๒๕๒๗ ได้มีวิชาเขตเพิ่มขึ้นเป็น ๕ แห่งใน พ.ศ. ๒๕๓๔ มหาวิทยาลัยตั้งบัณฑิตวิทยาลัยใน พ.ศ.๒๕๓๑ และเปิดการศึกษาระดับปริญญาโทในปีเดียวกัน ปัญหาที่ตามก็คือการที่มหาวิทยาลัยไม่มีสถานภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายทำให้การประสานงาน กับวิชาเขตหลวมทั้งในด้านบริหารทั่วไป และการบริหารงบประมาณ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จการศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๒๗ รับรองวิทยฐานะเฉพาะปริญญาตรี ไม่รับรองวิทยฐานะปริญญาโทที่เปิดสอนแล้วนั้น มหาวิทยาลัยจึงไม่สามารถขยายการศึกษาถึงระดับปริญญาเอก เพื่อแก้ไขข้อขัดข้องดังกล่าวมา ผู้บริหารมหาวิทยาลัยจึงเห็นพ้องต้องกันว่าจะดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณตามกฎหมาย จุดเริ่มต้นแห่งความพยายามที่เป็นรูปธรรมคือ การกำหนดนโยบายไว้ในแผนพัฒนามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระยะที่ ๗ (พ.ศ.

๒๕๓๔ - ๒๕๓๕) ว่า " พัฒนามหาวิทยาลัยให้มีสถานภาพสมบูรณ์ตามกฎหมาย " และมีมาตรการรองรับว่า " ดำเนินการให้ตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย " แผนพัฒนามหาวิทยาลัยนี้เริ่มใช้ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ การดำเนินการที่เป็นระบบเพื่อให้ได้มาซึ่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ใหม่จึงเริ่มต้นในปีนั้น

จากปี พ.ศ. ๒๕๓๔ จนถึงปี ๒๕๔๐ จึงได้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง ๒ แห่ง ซึ่ง นายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรีมีหนังสือถึงประธานสภาผู้แทนราษฎรเพื่อส่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และร่างพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมเสนอสภาผู้แทนราษฎร และได้ประชุมคณะกรรมการผู้รับผิดชอบอีกหลายครั้ง จนในที่สุดในวันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร มีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองฉบับ

ในวันที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่ประชุมวุฒิสภามีมติเห็นชอบต่อจากนั้น เลขานุการสภาผู้แทนราษฎร ได้ส่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ ทั้งสองฉบับ และร่างพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา (ฉบับที่ ๒) ถึงเลขานุการคณะรัฐมนตรี ให้นำขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย

ในวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๐ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ รัชกาลปัจจุบัน ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองฉบับ คือ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๐

ในวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ พระราชบัญญัติทั้งสามฉบับประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๔ ตอนที่ ๕๑ เป็นกฎหมายที่ใช้บริหารจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษามาจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า การศึกษาคณะสงฆ์นั้นกว่าจะมีกฎหมายรองรับต้องใช้เวลาเป็นอย่างมาก ขณะนี้ (พ.ศ. ๒๕๕๑) กฎหมายที่จะรองรับการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่ออกตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ยังไม่มี บุคลากรทางการศึกษาก็ยังเป็นลูกจ้างของวัด ยังไม่รู้ว่ารัฐบาลชุดจะทำให้ ถึงแม้จะมีกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบันพระพุทธศาสนาแล้วก็ตาม กฎหมายถูกได้แก่ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง ยังไม่มีสักรบบไม่รู้ว่าจะดำเนินไปอย่างไร ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมทุกแผนกก็ได้แต่รอการบริหารจัดการที่

ชัดเจนอยู่

แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาสงฆ์ต้องเดินหน้าต่อไปเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ประชาชน
เยาวชน ให้สังคมได้คุณธรรม จริยธรรมกลับคืนมาให้สังคมเป็นสุขแจ่มเช่นสมัยโบราณ และ
ประการสำคัญคือการจรรโลงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาให้ตั้งมั่นถาวรสืบไป

คำถามท้ายบท

๑. คนไทยทุกคนจะปฏิเสธไม่ได้ว่าไม่รู้กฎหมาย ท่านนิสิตทั้งหลายก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าไม่รู้
กฎหมายคณะสงฆ์ ท่านคิดว่า พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.
๒๕๓๕ (ฉบับที่ ๒) มีมาตราใดบ้างที่เกี่ยวกับการศึกษาสงฆ์ จงอธิบาย ?
๒. ท่านนิสิตในฐานะที่เป็นศาสนทายาท ทำคิดว่ากฎกระทรวงศึกษาธิการที่ว่าด้วยสิทธิ
ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๒ (๓)
ควรจะศึกษาเพิ่มเติมวิชาสามัญวิชาใด จงอธิบายและให้เหตุผล ?
๓. พ.ร.บ.มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง ๒ แห่ง ดำเนินการได้สำเร็จในสมัยรัฐบาลของใคร และ
นำเสนอสภาโดยใคร ท่านคิดว่าเป็นเพราะอะไร จึงมีความล่าช้าถึง ๗ ปี ขอฟัง
คำอธิบาย

*****